

Jaarverslag van het Natuurhistorisch Museum over het jaar 1966

Verslag van de directeur

Inleiding

Het jaar 1966 stond in het teken van het „ontwikkelingsplan”. Ondanks het feit, dat de Gemeenteraad een crediet goedkeurde voor de uitvoering van fase II, kon deze niet gerealiseerd worden ten gevolge van de bestedingsbeperking, opgelegd door de regering. Na verschillende besprekingen bleek het nog mogelijk een zeer klein deel van deze fase II in uitvoering te nemen, nl. het deel dat ten nauwste verband hield met de herindelings van de zalen op de benedenverdieping. Het betrof hier het dichtmetselen van de deuropening tussen de twee geologie-zalen en het uitkappen van een nieuwe grotere opening elders in dezelfde wand; beide zalen vormen daardoor thans als het ware één geheel.

Voor de uitvoering van een en ander werd het museum op 21 november voor het publiek gesloten. Per 31 december waren de werkzaamheden nog niet voltooid.

Bij de voorbereidingen van de vernieuwingen in de exposities werd met de docenten biologie en aardrijkskunde van gedachten gewisseld over de educatieve taak van het museum. Vooral kwamen plannen naar voren om op korte termijn „demonstratie-overzichten” te maken t.b.v. te geven lessen over afgeronde onderwerpen. (zie hierover verder verslag bioloog).

Personeel

Per 1 januari 1966 werd mej. drs. R. R. van Wessem, voor halve dagen, aangesteld als bioloog.

— per 20 september 1966 werd de heer P. J. Brakman aan de vaste staf toegevoegd, als half-tijd medewerker. Hij werd belast met het administratieve en technische beheer van de collecties.

— in de loop van dit jaar werden de heren J. D. Johns en A. Geelen tewerkgesteld resp. bij het administratief collectiebeheer en ter assistentie van de tuinman-conciërge.

— sinds maart van het afgelopen jaar vonden besprekingen plaats met o.a. de Commissie van Toezicht, C. P. D. en afdeling Onderwijs over

het aanstellen van de heer P. J. Felder, die zou moeten worden opgenomen in de vaste staf met als taak, het vormen en leiden van een buitendienst. Per ultimo 1966 was deze zaak nog niet tot een definitief einde gebracht.

— de honoraire vaste medewerkers zetten hun werkzaamheden op de oude voet voort. Met name mogen de volgende bijdragen genoemd worden:

de heer Hanssen, leraar aan de Stadsacademie, maakte een aantal tekeningen voor verschillende palaeontologische vitrines.

de heren E. Janssen en H. Janssen brachten de gegevens van de geologische kaart over op de oude maquette, waardoor deze een heel nieuwe aanblik kreeg.

Gebouwen en meubilair

Ten behoeve van de verschillende nieuw binnen-gekomen (omvangrijke) collecties moesten de zolders van het museum ingericht worden als collectiemagazijn.

Daar de beschikbare zolderruimte niet voldoende bleek, moest elders in de stad magazijnruimte gezocht worden. Voor de vogelcollectie van pastoor Nillisen uit Kerkrade kon een verwarmingskelder van de bejaardenflat in het Servaasbolwerk in gebruik worden genomen. Hier konden de vogels opgeborgen worden in de oorspronkelijke, bij de collectie horende kasten. Een tweede magazijnruimte werd gevonden in een kelder van het Conservatorium. Hier werden de collectie Boersema, Pergens en een deel van de collectie Werner M. Felder ondergebracht.

Voor de exposities werden enkele kasten uit de collectie Nillisen verbouwd tot glazen doorkijkkasten. Vier van zulke kasten werden gebruikt bij de expositie van Krijtfossielen; in drie kasten worden op de biologiezaal de zoogdieren tentoongesteld.

Collecties en exposities

Nadat het „droge” deel van de collectie Wassmann geheel gerestaureerd was en geplaatst was in nieuwe dozen werd medio 1966 een begin gemaakt met het restaureren van het „natte” deel van deze collectie.

De heer Maassen kwam klaar met de restauratie van de vlindercollectie van Majoor Rijk en nam hierna de collectie Franssen onder handen.

In het afgelopen jaar verkreeg het museum verschillende fraaie en omvangrijke aanwinsten. In de maand mei bood de gemeente Kerkrade de gehele collectie Nillisen in permanente bruikleen aan. De collectie bestaat uit ca. 500 vogels uit Limburg en omstreken. Ook de bijbehorende vitrines waarin de vogels in het kasteel Oud-Ehrenstein te Kerkrade tentoongesteld stonden, kwamen mee naar Maastricht. De officiële ondertekening vond plaats op 15 juni.

Eveneens in juni droeg de heer Felder zijn grote geologische collectie in bruikleen over aan het museum. De heer Boersema volgde in juli met zijn collectie gesteenten en fossielen uit de Brunssummerheide e.o. Op 2 december werden de bruikleenovereenkomsten door de heer W. M. Felder en de heer B. H. Boersema enerzijds en de burgemeester van Maastricht anderzijds ondertekend. De plechtigheid vond plaats in de bibliotheek van het Museum in het bijzijn van enkele genodigden. Ook de pers was hierbij aanwezig.

Door de stichting Bodemkartering op de Brunssummerheide werden een tweetal fraaie bodemprofielen gemaakt, één van de Feldbiss en een podzolprofiel.

In de biologiezaal werden drie vitrines nevens de opstaande wanden ingericht ter expositie van verschillende levensgemeenschappen (resp.: hei en dennen, hellingbos en beekoever). Hiervoor brachten de vaste medewerkers het materiaal bijeen.

Uit de vroegere vogelkast werden de zoogdieren verwijderd en geplaatst in speciaal verbouwde doorkijk-vitrines. Hierdoor kwam in de vogelkast meer plaats, zodat enkele vogels uit de collectie Nillisen er een plaats konden krijgen en het geheel ruimer kon worden opgesteld.

Na de verbouwing op de benedenverdieping volgde een herindeling van de bestaande geologische en palaeontologische exposities. De voormalige kapel werd ingericht als aula (leslokaal); in de muurvitrines werd een overzicht van de gesteenten uit Limburg en omgeving tentoongesteld. Tegen de achterwand werd links de door het Geologisch Bureau te Heer-

len vervaardigde nieuwe maquette geplaatst, waarop, met een viervoudige overdreven hoogteaanduiding, de „afgedekte” geologische kaart is weergegeven. Rechts werd de reeds bestaande maquette opgesteld. Deze maquette, welke een nog sterker overdreven hoogteaanduiding heeft (10x), is geheel nieuw opgewerkt met de aanduiding van geologische en geomorphologische eenheden. Bij deze ruimtelijke voorstelling is de verspreiding van kwartaire afzettingen wel aangegeven.

Het voorste deel van de aula werd met schotten afgescheiden van de rest en ingericht voor het vivarium.

De beide andere parterre-zalen werden bestemd voor de afdeling Palaeontologie. Zaal B werd ingericht als tertiair- en kwartairzaal, zaal C als krijt- en carboonzaal.

Studiebezoeken en wetenschappelijke contacten

Een biologische student uit Utrecht, sloot zijn in 1965 begonnen onderzoek over de bryozoen van de collectie Pergens voorlopig af. Nadere bestudering van het uitgezochte materiaal heeft te Utrecht plaats.

Prof. Kistner uit California U.S. bestudeerde de Staphylinidae uit de collectie Wasmann. i.v.m. een door hem te publiceren wetenschappelijke verhandeling.

Prof. Ernst uit Basel bestudeerde de „natte” termieten uit de collectie Wasmann voor nader onderzoek.

Uit de collectie Wasmann, de collectie Willemse en het herbarium de Wever werd, op aanvraag, materiaal ter bestudering opgezonden naar binnen- en buitenlandse wetenschappelijke centra.

Bibliotheek

Het ruilverkeer nam in 1966 wederom in aantal toe. Er werden nieuwe contacten gelegd met 5 instanties in binnen- en buitenland, waarmee 7 verschillende tijdschriften zullen worden geruild.

De tijdschriftenbibliotheek kreeg een andere indeling. De tijdschriften werden volgens onderwerp bij elkaar geplaatst en binnen het onderwerp weer volgens land gerangschikt.

Aan de inrichting van de nieuwe (dubbele) kartotheek van de boekenbibliotheek werd in het afgelopen jaar voortdurend doorgewerkt. Het einde is nu bijna in zicht.

Museumbezoek

120 groepen leerlingen bezochten in schoolverband het museum; (127 in 1965). Het aantal bezoekers bedroeg 6395 (6259 in 1965).

Het bezoek van een groep van de universiteit van Leuven en van studenten van de universiteit van Groningen verdient aparte vermelding.

Bijzonderheden

De Commissie van Advies inzake Natuurhistorische Musea heeft in het afgelopen jaar een bezoek gebracht aan het museum en er tevens een vergadering gehouden.

In de loop van het jaar werd voor de tentoonstelling Fauna en Flora van de Brunssummerheide te Brunssum expositiemateriaal geleverd. Te Cadier en Keer werd de helpende hand geboden bij het samenstellen van een expositie van gesteenten en fossielen. Met deze beide gemeenten en met gemeentelijke autoriteiten te Kerkrade en Echt werden besprekingen gevoerd over eventuele hulp bij het inrichten van wisselende exposities in genoemde plaatsen.

D. G. Montagne

Verslag van de contact-bioloog

De taak van de contactbioloog omvat het stimuleren van de educatieve mogelijkheden van het museum. Hierin zijn twee belangrijke onderdelen aan te duiden, nl.:

- de inrichting van de expositie en
- het optimale gebruik van de niet-tentoongestelde bezittingen.

Begonnen werd met de inrichting van, voorlopig drie, overzichten van levensgemeenschappen in Zuid-Limburg. Hierbij werd veel medewerking ontvangen van enkele honoraire vaste medewerkers, in het bijzonder van de heer Maassen wat betreft de vlinders, broeder Virgilius (bijen en wespen) en de heer Meuffels (vliegen).

Regelmatig werden rondleidingen en museumlessen gehouden, vooral voor hogere klassen van middelbare scholen, kweekscholen enz. Tegen het einde van het jaar werden enkele bijeenkomsten belegd met biologie- en aardrijkskundelaren van middelbare scholen en kweekscholen in Maastricht. Doel was om door uitwisseling van gedachten te komen tot een verdere ontwikkeling van de educatieve waarde van het museum. In de eerste plaats kwam hierbij de inrichting van onze permanente exposities aan de orde. Dit punt was urgent i.v.m. de op handen zijnde herinrichting der zalen. Onze plannen hieromtrent vonden bij de aanwezige docenten bijval; ook ons voorstel om over diverse, op zichzelf afgeronde onderwerpen, demonstratieoverzichten te maken als hulpmiddel bij te geven lessen (zoals een overzicht over de statenvormende insecten) werd gunstig ontvangen. Door enkele aanwezigen werden suggesties gedaan over andere onderwerpen als: evolutie, schadelijke insecten, natuurbescherming enz. Met de inrichting van verschillende demonstratiedozen en het bijeenbrengen en samenstellen van bijbehorende gegevens tot „standaardlessen” is een begin gemaakt.

In de voorzomer werd de grote collectie van pastoor Nillisen, door de gemeente Kerkrade in blijvend bruikleen afgestaan, gecatalogiseerd. Bij de herinrichting van de biologiezaal werden de bestaande vogelvitrines met vele soorten uit deze collectie uitgebreid; ook konden bestaande minder fraaie exemplaren vervangen worden.

In de zomer werd een nieuw plan voor de botanische tuin opgesteld. De bedoeling was hierbij de plantensoorten te groeperen volgens natuurlijke groeiplaatsen. Hiervoor werd in verschillende perken de grondsoort min of meer aangepast. De uitvoering kon nog vóór de winter in grote lijnen plaats vinden. Zo worden thans in de tuin plantengroepen aangetroffen uit o.a. eiken-haagbeukenbos, kalkgrasland, heide enz.

Op het einde van het jaar werd veel aandacht besteed aan het inrichten van de palaeontologische vitrines in verband met de herinrichting van de expositiezalen op de benedenverdieping.

R. R. van Wessem